

Lehekuu tõi kevadest suvesse

Mai oli

normist pisut soojem, niiskust aga ülearugi.

Lehokuu tõi kevadest suvesse küll vaid kümneks päevaks Lõuna-Eestis, edasi keerati soojakraan jälle koomale.

Mõni võib arvata, et maid nimetatakse lehekuuks seetõttu, et mitukümmend aastat jutti peeti selle kuu alguses lehenegrite ehk trükimustade ehk ajakirjanike päeva. Seda enam et puu- ja põõsalehed peaksid ilmuma mitte mais, vaid hoopis aprillis!

Vanarahvas ütles: kui jüri toob rohelise, siis mai sööb selle ära. Et tänavu seda värvi aprillis eriti näha polnud, siis jäi ta ka mais alles.

Keskmisest pisut soojem

Tänavune mai oli keskmise õhutemperatuuri poolest mul-lusega sarnane. Ainult et siis oli kuu algus kuum, edasi ilm jahenes. Nüüd oli vastupidi – südasuve soojus saabus kuu lõpukolmandikul.

Ööl vastu 1. maid, volbriööl, oli kaunist keeli külm, nii kolme kraadi ümber. Eesti nõidadele, kes Walpurgi mäe poole lendasid, puhus vastu tugev edelatuul.

Kogu esimese kümnepäeva-ku valitsesid pilvised jahedad ilmad. Kohati oli õhus öökülma (Lääne-Nigulas $-2,3^{\circ}$ – kogu kuu madalaim temperatuur Eestis). Kartuli mahapanekuks oli sooja vähevõitu, taliviljadele võrsumiseks kõlbasid ilmad seevastu hästi.

Teine dekaad oli terake soojem, kuid väga vihmane: mõnel pool (Jõhvis) sadas kümne päevaga poolteist kuunormi. Üks tsüklon tormas teise kannul meie poole – kuigi rannahooaeg oli alanud, ei tahtnud keegi 10° vette minekust mõeldagi.

Ja torme tuli nii tavalisi kui magnetilisi: 15. mail möllas kosmoses neist üks viimase aja võimsamaid. Kui vaid pilvi ees ei oleks olnud, muidu saanuks me vast nautida ka taevaste vägede vehklemist.

Paar päeva hiljem keesisid maised kired juba Venega lepingu allkirjastamise ümber.

20. kuupäeval keeras suvaks. Neli päeva hiljem saabus sää-

rane leitsak, mida mitte igal aastal tunda ei saagi – Võrus mõõdeti $29,2$ kraadi, muidugi varjus. Tartu kaubamaja seinal näitas termomeeter troopilist 42 kraadi, Rāpinas olevat saadud soojanäiduks $36,2$ pügalat.

Noid viimaseid näitusid ei saa mõistagi tõsiselt võtta, eks oleme isegi näinud, kui palju kraadiklaas näitab akna taga, kui päike sellele peale paistab.

Suur kuumus ja mulla niiskus kergitasid taevasse aga vägevaid äikesepilvi. Võhmas sadas kõva vihma – 35 mm mõne tunniga.

Äkilised äikesega kaasnevad tuuleliidid ehk pagid murdsid mitmel pool maha hulga metsa ja tõstsid paigast katuseid, väl-gulöögid süütasid hooneid.

Ilmahuviline koolipoiss Tarmo Tanilsoo nägi Lagujal kahte lehterpilve, mis osutas trombi-tornaado tekkimise võimalusele. Märkuseks: kui niisugune pilv puudutab maad ja imeb prahti kaasa, siis on tegu juba tornaadoga.

Keeristorme nähti ka Tartu-maal Mellistes (koguni kolme!) ja Pärnumaal Marina külas.

Mai lõpu kohta võis juba öelda: palju äikest, palju päikest. Kuu lõpul meenutas Eesti lausa mõnd indiaani reser-vaati – nii arvukalt liikus ringi punanahkasid. Kahel päeval küündis ultraviolettkiirguse indeks meie maa kohta väga kõrge näiduni $7,2$. See tähendas, et nüüd tuli tavakodanikul päikesevõtmiseks piiri pidada.

Juuni esimestel päevadel tehti meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis eelmise kuu kokku-võtteid. Keskmiseks õhutempe-ratuuriks arvutati $10,5^{\circ}$, mis on normist isegi pool kraadi kõr-gem. Kõige soojem oli lõunas (Võrus $11,70^{\circ}$), hulga jahedam ilm püsis saartel (Ristnas $8,4^{\circ}$).

Äsjane mai äratas tähelepa-nu oma niiskuse tõttu – maha sadas vihma keskeltläbi pool-teist kuunormi ehk 68 mm.

Kõige paremini kastetuks osutusid Tartu ja Jõhvi (pea-aegu 100 mm). Jõgeva ilma-huvikeskusele teatati veelgi suuremat vihmakogustest: Luunja-Lohkvas 127 mm, Mel-

listes 121 ja Elistveres 117 mm. Ida-Eestis võis näha rohkesti loikudes põlde, kartulivaod püsisid päevi triiki vee all.

Saared pääsesid seegi kord päris kuiva nahaga, paiguti tundus maa põuanegi. Vilsan-dil näiteks sadas vaid 7 mm vihma.

Ilmast mujal ja muiste

Ka mujal maailmas oli ilm heit-lik. Kamtšatkal jäid 1. mai pi-dustused ära lumetormi tõttu. Muide, Venemaal protestiti-miks peeti seekord töölispuha ja ülestõusmispühi ühel ajal?!

Everesti mäel viis võimas la-viin minema mitme riigi eks-peditsioonide varustuse, viga sai kuus alpinisti.

Tšiilis hukkus ootamatus lu-metormis 45 noorsõdurit, riigis lein ja meeleavaldused.

Maine'i osariigis USAs on inimesed hädas arvukate sääs-kede ning kihulastega. Põhjus sama mis Lätis – soe ilm ja pal-ju vihma.

Bangladeshis tapsid välgu-löögid 17 elanikku, tugev tor-naado hävitas ligi 50 küla.

1905. aasta lehekuu oli Tartus tänavusest veidi soojem ($11,6^{\circ}$) ja hulga kuivem (32 mm vihma).

Postimehele kirjutati:

Pärnust. Mineva nädaliste soojade ilmade tõttu oli meres juba suplejaid näha, enamasti noored inimesed. Tänavune supelusvõõraste arv töötada kaunipoolne olla, sest suurem jagu korteris olla juba üüritud.

Narvast. Siin on iseäralik väljaskäigukohtade puhasta-mise viis tarvitusele võetud. Õhtuti sõidavad puhastajad oma räpaste haamidega lin-nas siia ja tänna. Kui haamid täis, antakse hobustele vehku, et vanker hästi rapuks. Jõuab haamimees siis linna äärde väl-ja, on haam jälle tühi. Kus maal, kus linnas leiate te seda? Mitte mujal kusgil kui Narvas!

Järva-Jaanist. 15. mail tuli meil tugev hoog müristami-sevihma. Kahe tugeva prak-satuse järele oli kolmes kohas kahjusuitsu näha.

AIN KALLIS